

Els clàssics catalans més a l'abast

Carles Montpart Tura

*L'Editorial Barcino va ser fundada el 1924 —sota la inspiració de Pompeu Fabra i en plena Dictadura de Primo de Rivera— pel filòleg i advocat Josep Maria de Casacuberta (1897-1985), i des del principi es va especialitzar sobretot en la publicació de textos catalans antics, des dels orígens fins a la Renaixença, ja sigui en edicions crítiques, edicions anotades o traduccions de diverses llengües. La seva col·lecció més reconeguda, dedicada als escriptors medievals, Els Nostres Clàssics, es va iniciar el mateix any 1924 —amb *Lo somni*, de Bernat Metge— i compta fins a l'actualitat amb més de 180 volums.*

Una editorial de llarga trajectòria

L'Editorial Barcino edita també la *Biblioteca Baró de Maldà*, dedicada a autors clàssics de l'època moderna i la *Biblioteca Verdagueriana*, per a textos inèdits de Jacint Verdaguer i estudis sobre la seva obra. Totes aquestes col·leccions estan dirigides més aviat a un públic especialitzat, ja sigui format per investigadors de la literatura i de la història o per estudiants de diverses branques de les ciències humanístiques, especialment de la filologia.

L'editorial, que va aconseguir aviat gairebé un miler de subscriptors i va comptar amb patrocinadors de la talla de Francesc Cambó, va tenir una forta activitat fins a la Guerra Civil. El 1925, per exemple, es va crear la *Col·lecció Popular Barcino*, de caràcter divulgatiu i el primer volum de la qual va ser *Ortografia catalana*, de Pompeu Fabra, i l'any següent es va posar en marxa

la col·lecció *Enciclopèdia Catalunya*, que preveia la publicació de 150 manuals per a l'estudi dels Països Catalans. Més endavant sortiren a la llum la *Col·lecció Sant Jordi*, dedicada a la cultura cristiana, la sèrie *Antologia*, dedicada a escriptors catalans moderns i *Els Clàssics del Món*, que es proposava publicar obres d'autors clàssics universals. Cap al 1936 l'Editorial Barcino havia publicat uns 280 títols.

**Editorial
Barcino**

Josep M. de Casacuberta

Des del 1972, l'editorial és assumida per la Fundació Lluís Carulla. Un Consell Assessor, integrat per catedràtics, professors i estudiosos d'arreu dels Països Catalans, vetlla per la qualitat filològica i el manteniment del rigor científic que ha caracteritzat l'editorial des dels seus orígens. En formen part Lola Badia, Germà Colón, Albert G. Hauf, Tomàs Martínez, Josep Massot, Josep Pujol, Joan Santanach (coordinador), Amadeu J. Soberanas, Albert Soler i Josep Solervicens. Carles Duarte és el director general de l'editorial. A més de l'edició de textos antics, l'editorial també es fa càrrec d'altres llibres que, pel seu interès i característiques, es considera convenient de publicar. Entre aquests, s'han d'esmentar títols com l'estudi *Natura, ús o abús?*, els quatre volums de la *Flora dels Països Catalans* o bé l'*Epistolari català Joan Miró (1911-1945)*. Fruit de la col·laboració entre la Fundació Lluís Carulla i ESADE, l'editorial també ha posat en marxa recentment la col·lecció *L'Observatori dels Valors*, que publica títols destinats a contribuir a una àmplia reflexió sobre la societat catalana d'avui.

Represa després de la guerra

Acabada la Guerra Civil, Casacuberta va renunciar a exiliar-se i les noves autoritats franquistes van prohibir la majoria de llibres editats fins aleshores. L'any 1946, però, es reprèn l'edició de *Els Nostres Clàssics* i en anys successius també ho fan algunes de les altres col·leccions de l'editorial, i fins i tot se'n creen de noves, com la ja esmentada *Biblioteca Verdaguèria* (1953), la *Biblioteca Renaixença* (1959-1964), la *Biblioteca Geogràfica Barcino* (1962) o la *Biblioteca Filològica Barcino* (1965). El 1956 surten a la llum els *Manuels Lingüístics Barcino*, que a partir del 1981 s'anomenaran *Manuels Lingüístics i Literaris Barcino*, destinats a facilitar l'aprenentatge del català per a castellans, francesos, italians i alemanys.

Noves col·leccions de clàssics

Des de fa alguns anys, però, aquesta editorial està fent un esforç per apropar els millors textos clàssics a un públic més ampli. Per tal que això sigui possible, ha calgut posar en marxa noves col·leccions que proporcionin als lectors interessats en el món antic, però no necessàriament especialistes ni filòlegs, edicions més assequibles tant des del punt de vista del contingut —elaborant antologies o seleccions de textos, per exemple— com pel que fa a l'edició —encarregant versions en català actual, més fàcilment llegibles per al lector modern, o presentant les versions originals amb una ortografia totalment actualitzada. Es tractava, en definitiva, de fer el que fan la majoria de cultures modernes: treure tots els entrebanys possibles per posar a l'abast dels lectors d'ara el patrimoni literari

clàssic. Fruit d'aquesta decisió editorial són les col·leccions *Biblioteca Barcino* i *Tast de Clàssics*.

La *Vida de mestre Ramon*, últim títol

La *Biblioteca Barcino* (BB) en marxa des de l'any 2004, té com a finalitat fer arribar al gran públic els clàssics de la literatura antiga en edicions assequibles i manejables, i està destinat tant al lector comú com als estudiants universitaris i de segon ensenyament. Fins ara s'han publicat els següents títols: *Homilies d'Organyà* (BB, 1, 2004), a cura d'Amadeu-J. Soberanes i Andreu Rossinyol; Francesc Eiximenis, *Llibres, mestres i sermons* (BB, 2, 2008), a cura de David Guixeres i Xavier Renedo; Ausiàs March, *Per haver*

d'amor vida (BB, 3, 2008), a cura de Francesc- J. Gómez i Josep Pujol; *Llibre de Sent Soví* (BB, 4, 2009), a cura de Joan Santanach; Ramon Llull, *Llibre de contemplació* (BB, 5, 2005), a cura de Josep E. Rubio; Bernat Desclot, *Llibre del Rei en Pere* (BB, 6, 2010), a cura de Stefano M. Cingolani; Arnau de Vilanova, *Tractat sobre l'amor heroic* (BB, 7, 2011), a cura de Michael Mc. Vaugh i Sebastià Giralt; i Ramon Llull, *Vida de mestre Ramon* (BB, 8, 2013), a cura d'Anthony Bonner.

Com es pot veure, el ritme de publicació no és elevat —vuit títols en nou anys— però en canvi la qualitat i el rigor de les edicions és immillorable. Totes les obres presenten una extensa i documentada introducció, que esdevé molt aclaridora respecte de l'època, la vida de l'autor i el contingut del volum, i que sempre està elaborada per algun dels màxims experts en cada escriptor. A més, l'edició compta amb un complet aparat de notes per tal que tant el lector més especialitzat com el públic general més curiós pugui entendre i

contextualitzar adequadament el contingut i el sentit precís del text.

El darrer títol publicat, per exemple, *Vida de mestre Ramon*, de Ramon Llull, inclou la reproducció en color de les magnífiques làmines sobre la vida del beat que formen part del *Breviculus*, una antologia dels escrits lul·lians conservat a la Badische Landesbibliothek de Karlsruhe (Alemanya). Es tracta d'un bon complement per a la lectura d'una obra molt citada fragmentàriament però que fins ara no era a l'abast del gran públic. Ramon Llull, l'any 1311, a l'edat de setanta-vuit o setanta-nou anys, dicta la seva vida a "certs religiosos amics seus". En aquest relat autojustificatiu, l'autor repassa els fets més importants de la seva existència i ens dona testimoni de primera mà dels esforços que va dur a terme al llarg de molts anys per tal de difondre el seu sistema filosòfic —l'Art— i convèncer reis i papes de la importància d'establir mesures efectives per convertir els infidels. Tot i ser, com diu Anthony Bonner en el pròleg, un relat deliberadament selectiu,

www.electracaldense.com

l'electra

Pl. Catalunya, 6
08140 Caldes de Montbui
Tels: 938 650 133
938 650 585
900 181 776

també és cert que es tracta d'una narració en conjunt força ajustada a la veritat, ja que la majoria de fets que Llull hi explica els podem confirmar per altres fonts. Per al lector modern, al capdavant, es tracta de la possibilitat d'aproximar-se al relat autobiogràfic de la vida apassionant de l'escriptor més important de l'edat mitjana i autèntic creador del català literari.

Clàssics adaptats

L'altra col·lecció a què fèiem referència més amunt, *Tast de clàssics*, parteix d'un plantejament diferent. En aquest cas, l'editorial té el propòsit de donar a conèixer obres literàries clàssiques a partir d'adaptacions completes o fragmentàries encarregades a escriptors i poetes actuals. Es tracta, doncs, de proporcionar al lector contemporani uns textos que no li suposin cap

dificultat de tipus filològic; al contrari: a través d'una acurada lectura per part de l'adaptador, i sempre a partir d'una rigorosa recreació en català actual, el lector ha de poder llegir un clàssic com si fos un contemporani seu. Les obres presenten també una introducció, breu i escrita amb una intenció molt divulgativa i aclaridora, i redueixen les notes al mínim. La col·lecció, en marxa des de l'any 2011, ha publicat fins ara els títols següents: Jordi de Sant Jordi, *Poesia* (2011), versió de Carles Duarte; Ausiàs March, *Poesia* (2011), versió de Josep Piera; Bernat Metge, *El somni* (2012), versió d'Alba Dedeu; Isabel de Villena, *Jesús i les dones* (2012), versió de Marta Pesarrodonà; Joan Roís de Corella, *Perills d'amor* (2013), versió d'Eduard J. Verger; i Anselm Turmeda, *Disputa de l'ase* (2013), versió d'Albert Mestres i Marta Marfany.

Pel que fa a l'últim títol aparegut, *Disputa de l'ase*, el lector català actual té l'oportunitat de gaudir d'una de les obres més curioses i divertides de la nostra edat mitjana. Anselm Turmeda, nascut a Ciutat de Mallorca el 1352, va abjurar del cristianisme —havia ingressat a l'orde dels franciscans—, es va fer musulmà i es va instal·lar a Tunis. Entre els anys 1417 i 1418 escriu una divertida sàtira de la pretesa superioritat humana respecte dels animals. El llibre, en forma de diàleg entre fra Anselm i un ase ronyós, posa de manifest el profund escepticisme de l'autor i ens

ofereix un seguit de rèpliques i contrarèpliques on afloren alguns els vicis i costums més habituals de l'època. Es tracta d'una obra que segueix provocant interpretacions diverses entre els estudiosos però que per a nosaltres pot constituir simplement una divertida i molt amena estona de lectura d'un dels nostres millors clàssics. No oblidem que Turmeda és autor de dos autèntics *best-sellers*, l'un en català, el *Llibre dels bons amonestaments* —obra didàctica de 428 versos que va esdevenir el text en català publicat més vegades fins al segle XX— i la *Thufa*, escrita en àrab al final de la seva vida i el seu llibre literàriament més important.

Diguem, per acabar, que l'Editorial Barcino disposa d'una activa pàgina web (editorialbarcino.cat) on qualsevol lector interessat pels autors clàssics pot seguir tota l'activitat del segell, adquirir-ne els llibres i, fins i tot, donar-se d'alta com a "Amic d'Els Clàssics" per tal de rebre tot tipus d'informació sobre les novetats i els actes relacionats amb l'edició de clàssics de la literatura catalana.